

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ 167/2012

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Γ'
Συνεδρίαση της 19^{ης} Μαρτίου 2012

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Σακελλαρίου, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Χριστόδουλος Μπότσιος, Μιχαήλ Απέσσος, Ηλίας Ψώνης, Ιωάννα Καραγιαννοπούλου, Παναγιώτης Σπανός, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Χρυσούλα Τσιαβού, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμ. Ερωτήματος: Το με αριθμ. πρωτ. Κ2-5699/21-9-2011 ερώτημα της Γενικής Δ/νσης Εσωτερικού Εμπορίου/Δ/νση ΑΕ & Πίστεως/Τμήμα Β'/Γ.Γ.Ε. του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται: *α)* Αν μπορεί η γενική συνέλευση ανώνυμης εταιρείας με απόφασή της που λαμβάνεται με καθολική απαρτία και πλειοψηφία (100%) να αποφασίσει την μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών ορισμένων μόνον από τους μετόχους της, και αν η απόφαση αυτή θα μπορούσε να ληφθεί και με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία τω άρθρων 29 παρ. 3 και 4 και 31 παρ. 2 του κ.ν. 2190/1920.

β) Αν η απόφαση της γενικής συνέλευσης ανώνυμης εταιρείας για την μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, μπορεί να προβλέπει αντί για την καταβολή μετρητών στους μετόχους της, την επιστροφή παγίων, ιδιαίτερα ακινήτων, κινητών αξιών, μέσων χρηματαγοράς, εκχώρηση απαιτήσεων και λοιπών στοιχείων του ενεργητικού, επιδεκτικών χρηματικής αποτίμησης. Σε καταφατική περίπτωση, αν απαιτείται αποτίμηση αυτών, με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 9 και 9^α του κ.ν. 2190/1920, που ισχύουν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας με εισφορά είδους.

.....*

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Γ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ι. Ιστορικό

Από την Δ/νση ΑΕ & Πίστεως/ Τμήμα Β' της Γενικής Δ/νσης Εσωτερικού Εμπορίου της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας δίδεται το εξής πραγματικό:

Α) Με το υπ' αριθμ. πρωτ. Δ12Β1081169ΕΞ2011/3-6-2011 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών ζητήθηκε η άποψη της εν λόγω Υπηρεσίας, κατόπιν ερωτήματος που υπέβαλε η Α' Δ.Ο.Υ. Ιωαννίνων, σχετικά με το εάν είναι δυνατή, σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 «περί ανωνύμων εταιρειών», η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας, κατά το μέρος αυτού που αντιστοιχεί σε ορισμένους μετόχους (μη καθολική), και αν η μείωση αυτή μπορεί να γίνει όχι με επιστροφή μετρητών, αλλά σε είδος, με τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, όπως ακίνητα, μετοχές του χαρτοφυλακίου της κ.λ.π.

Ειδικότερα, με την από 13-11-2008 απόφαση της αυτόκλητης, καθολικής και έκτακτης γενικής συνέλευσης (εφεξής γ.σ.) των μετόχων της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΑΦΟΙ Χ... ΑΕ», αποφασίσθηκε με καθολική απαρτία και

πλειοψηφία η μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών δύο (2) μόνον εκ των πέντε (5) μετόχων της και η μεταβίβαση σ' αυτούς περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων) ανηκόντων στην κυριότητα της εταιρείας, αντί της καταβολής μετρητών. Συγκεκριμένα, αποφασίσθηκε η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της εν λόγω εταιρείας κατά 581.218,05 ευρώ, επί συνολικού μετοχικού κεφαλαίου 2.075.77,75 ευρώ (70.725 ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας εκάστης 29,35 ευρώ), η οποία θα πραγματοποιείτο με ακύρωση 19.803 μετοχών, ονομαστικής αξίας εκάστης 29,35 ευρώ, δηλαδή με την ακύρωση του συνόλου των μετοχών των δύο εκ των πέντε μετόχων της και την μεταβίβαση σ' αυτούς περιουσιακών στοιχείων -ακινήτων της εταιρείας, αντί της καταβολής μετρητών, όπως τα ακίνητα αυτά περιγράφονται στη ληφθείσα απόφαση καθώς και στο με αριθμ. 3316/12-1-2009 Συμβόλαιο της Συμβολαιογράφου Αθηνών Β. Μ. που αφορά στη «μεταβίβαση οριζοντίων ιδιοκτησιών λόγω μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της ανωνύμου εταιρείας με έξοδο του μετόχου Γ. Χ. και απόδοση σ' αυτόν «in naturam» της συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο» αξίας 498.186,90 ευρώ, αντικειμενικής αξίας 751.537,94 ευρώ και αναπόσβεστης αξίας 376.886,36 ευρώ (ανάλογα στοιχεία αξιών και για τον άλλο μέτοχο, σύμφωνα με το συνημμένο στο έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, έγγραφο της Α' Δ.Ο.Υ. Ιωαννίνων). Σημειώνεται ότι, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας κατά 581.218,05 ευρώ πραγματοποιήθηκε με την ακύρωση του συνόλου των μετοχών του μετόχου Χ. Χ. συνολικής ονομαστικής αξίας 83.031,15 ευρώ και του συνόλου των μετοχών του μετόχου Γ. Χ. συνολικής ονομαστικής αξίας 498.186,90 ευρώ.

Ακολουθως, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο του πρακτικού της ως άνω γ.σ., οι μέτοχοι θεώρησαν ότι κατ' εφαρμογή του άρθρου 9^ο παρ. 3 του κ.ν. 2190/1920 δεν απαιτείτο εν προκειμένω η αποτίμηση των ως άνω ακινήτων, όπως προβλέπει το άρθρο 9 του ιδίου νόμου, επειδή η εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων) που επρόκειτο να μεταβιβασθούν στους εξερχόμενους μετόχους προέκυπτε από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας του προηγούμενου οικονομικού έτους, οι οποίες ελέγχονται από ορκωτό ελεγκτή. Επιπλέον, η ίδια γ.σ. επικαλούμενη τις

διατάξεις του άρθρου 23^ο του κ.ν. 2190/1920 και του άρθρου 25 του καταστατικού της, χορήγησε την έγκρισή της για τη σύναψη των προσυμφώνων μεταβίβασης των εν λόγω ακινήτων λόγω της μείωσης, καθώς και την σύναψη των οριστικών συμβολαίων για τα ίδια ακίνητα στους εξερχόμενους μετόχους της.

Επισημαίνεται ότι, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της εν λόγω εταιρείας καθώς και η σχετική τροποποίηση του καταστατικού της δεν υποβλήθηκαν προς έγκριση στην αρμόδια εποπτεύουσα αρχή (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων), ούτε ασκήθηκε έλεγχος νομιμότητας, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2^ο του κ.ν. 2190/1920, διότι το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ήταν κατώτερο των 3.000.000 ευρώ. Τέλος, η εν λόγω μείωση καταχωρίστηκε από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (Μ.Α.Ε.) στις 14-11-2008 και η σχετική ανακοίνωση για την τροποποίηση του άρθρου 5 του καταστατικού της εταιρείας, λόγω της επελθούσας μείωσης του μετοχικού της κεφαλαίου, με αριθμ. πρωτ. 5449/20.11.2008, εστάλη για δημοσίευση στο ΦΕΚ (ΤΑΕ & ΕΠΕ).

Η ερωτώσα Υπηρεσία, συνεκτιμώντας τα προαναφερθέντα στοιχεία του πραγματικού της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της ενδιαφέρουσας εν προκειμένω ανώνυμης εταιρείας, και λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 4 του κ.ν. 2190/1920, σύμφωνα με το οποίο στις περιπτώσεις μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας δεν γίνεται καμία καταβολή από το αποδεδειγμένο με την μείωση ενεργητικό της εταιρείας, εκτός αν ικανοποιηθούν οι δανειστές, με τις προϋποθέσεις που τίθενται στο άρθρο αυτό, θεωρεί ότι η όλη διαδικασία που ακολουθήθηκε στην προκειμένη περίπτωση για την μείωση με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 9 και 9^ο του κ.ν. 2190/1920, σχετικά με την αποτίμηση ή μη των εισφορών σε είδος, που ισχύει μόνον στις περιπτώσεις αύξησης και όχι μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου, δεν προβλέπεται από τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920. Κατόπιν τούτου, και προκειμένου να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο ζήτημα που τέθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, αλλά και άλλα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου

που δεν προβλέπονται στον θεσμικό νόμο των ανωνύμων εταιρειών (κ.ν. 2190/1920), θέτει τα εξής ερωτήματα:

«Αν η από 13-11-2008 ληφθείσα απόφαση της αυτόκλητης και καθολικής έκτακτης γενικής συνέλευσης των μετόχων της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΑΦΟΙ Χ... ΑΕ», όπου οι μέτοχοι της εταιρείας στην προαναφερθείσα γενική τους συνέλευση με καθολική απαρτία και πλειοψηφία (100%) αποφάσισαν την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας με ακύρωση των μετοχών μόνον δύο μετόχων εκ των πέντε μετόχων της και αντί της καταβολής μετρητών έγινε στους μετόχους αυτούς μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων (ακίνητα) κυριότητας της εταιρείας, είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/20 και ειδικότερα:

Α) Μπορεί η γενική συνέλευση της ανώνυμης εταιρείας να αποφασίσει με απόφασή της που λαμβάνεται με απαρτία και πλειοψηφία 100% την μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, που αντιστοιχεί επιλεκτικά σε ορισμένους μετόχους της και όχι στο σύνολο των μετόχων της.

Σε περίπτωση θετικής γνώμης, το ίδιο ισχύει και αν η απόφαση των μετόχων για την ίδια μείωση ληφθεί με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 29 παρ. 3 και 4 & 31 παρ. 2 του κ.ν. 2190/20.

Β) Η απόφαση της γενικής συνέλευσης για την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να προβλέπει αντί για την καταβολή μετρητών στους μετόχους την επιστροφή παγίων, ιδιαίτερα ακινήτων, κινητών αξιών, μέσων χρηματαγοράς, εκχώρηση απαιτήσεων και λοιπών στοιχείων ενεργητικού, δεκτικών αποτίμησης σε κάθε περίπτωση.

Σε περίπτωση θετικής γνώμης, απαιτείται αποτίμηση, και αν ναι, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις των άρθρων 9 και 9^ρ του Κ.Ν. 2190/20 «περί ανωνύμων εταιρειών» που ισχύουν για αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου που γίνονται με εισφορά σε είδος;»

ΙΙ. Οι κρίσιμες νομικές διατάξεις

Α) Το θεσμικό πλαίσιο της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου των ανωνύμων εταιρειών

Στο **άρθρο 4** του **κ.ν. 2190/1920** (εφεξής: θεσμικός νόμος των ανωνύμων εταιρειών), όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του από το **άρθρο 6** του **Ν. 3604/2007 (ΦΕΚ Α' 189)** και εφαρμόζεται εν προκειμένω, ενόψει του κρίσιμου χρόνου λήψεως της επίμαχης απόφασης της γ.σ. των μετόχων της υπόψη ανώνυμης εταιρείας, ορίζονται ρητά τα εξής:

Άρθρο 4

Ίδρυση εταιρείας, τροποποίηση του καταστατικού και μείωση κεφαλαίου

«1. Ο Υπουργός Ανάπτυξης ή η κατά το νόμο εκάστοτε αρμόδια Αρχή υποχρεούνται να εγκρίνουν με απόφασή τους τη σύσταση ανώνυμης εταιρείας και το καταστατικό της, εφόσον αυτό έχει καταρτισθεί με δημόσιο έγγραφο και έχουν τηρηθεί οι σχετικές διατάξεις.

2. Το καταστατικό τροποποιείται με απόφαση της γενικής συνέλευσης που εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης ή την κατά το νόμο εκάστοτε αρμόδια Αρχή, που ελέγχουν μόνο την τήρηση του νόμου. Για την τροποποίηση του καταστατικού δεν απαιτείται δημόσιο έγγραφο. Ολόκληρο το κείμενο του καταστατικού, όπως διαμορφώνεται μετά από κάθε τροποποίησή του σύμφωνα με την παρ.11 του άρθρου 7β του παρόντος νόμου, μπορεί να συντάσσεται με ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς απόφαση της γενικής συνέλευσης και έγκριση της αρμόδιας Αρχής. Για τη σύνταξη του νέου κειμένου του καταστατικού δεν απαιτείται δημόσιο έγγραφο.

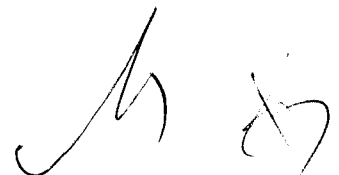
2^α. Αν το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ, δεν ασκείται έλεγχος νομιμότητας της σύστασης της εταιρείας, καθώς και της τροποποίησης του καταστατικού της, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου. Στις περιπτώσεις αυτές οι καταχωρίσεις στο Μητρώο γίνονται μετά από τυπικό έλεγχο των υποβαλλομένων εγγράφων, χωρίς έκδοση διοικητικής εγκριτικής απόφασης. Εξαιρούνται από την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου οι εταιρείες της παρ. 8 του άρθρου 7β και οι αθλητικές ανώνυμες εταιρείες.

2β. Η προηγούμενη παράγραφος δεν εφαρμόζεται σε μετατροπές, συγχωνεύσεις και διασπάσεις, όπου απαιτείται έγκριση από την αρμόδια Αρχή.

3. Η πρόσκληση για τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης και η απόφαση της τελευταίας για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει, με ποινή ακυρότητας, να ορίζουν το σκοπό της μείωσης αυτής, καθώς και τον τρόπο πραγματοποίησής της.

4. Δεν γίνεται καμία καταβολή στους μετόχους από το αποδεσμευόμενο με τη μείωση ενεργητικό της εταιρείας, με ποινή ακυρότητας αυτής της καταβολής, εκτός εάν ικανοποιηθούν οι δανειστές της εταιρείας των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν πριν από τη δημοσιότητα σύμφωνα με το άρθρο 7β της απόφασης για τη μείωση ή ενδεχομένως της σχετικής εγκριτικής διοικητικής πράξης και είναι ληξιπρόθεσμες ή, σε περίπτωση που δεν είναι ληξιπρόθεσμες, εφόσον λάβουν επαρκείς ασφάλειες, λαμβανομένων υπ' όψιν των ασφαλειών που έχουν ήδη λάβει, καθώς και της εταιρικής περιουσίας που θα απομείνει μετά την πραγματοποίηση της μείωσης. Οι δανειστές αυτοί μπορούν να υποβάλουν στην εταιρεία αντιρρήσεις κατά της πραγματοποίησης των παραπάνω καταβολών εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την παραπάνω δημοσιότητα. Επί του βασίμου των αντιρρήσεων κρίνει το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, μετά από αίτηση της εταιρείας. Εάν υποβληθούν αντιρρήσεις από περισσότερους δανειστές, εκδίδεται μία απόφαση ως προς όλες. Εάν οι δανειστές αποδείξουν ότι η μείωση θέτει σε κίνδυνο την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους και ότι δεν διαθέτουν επαρκείς ασφάλειες, το δικαστήριο επιτρέπει την καταβολή των αποδεσμευόμενων με τη μείωση ποσών μόνο υπό τον όρο της εξόφλησης των απαιτήσεων αυτών, εάν είναι ληξιπρόθεσμες ή της παροχής επαρκών ασφαλειών. Η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται και όταν η μείωση του κεφαλαίου γίνεται με ολική ή μερική απαλλαγή των μετόχων από την υποχρέωση καταβολής καλυφθέντος και μη καταβληθέντος κεφαλαίου.

5. Εάν υπάρχουν περισσότερες κατηγορίες μετόχων, κάθε απόφαση της γενικής συνέλευσης, που αφορά τη μείωση του κεφαλαίου, τελεί υπό την έγκριση της κατηγορίας ή των κατηγοριών μετόχων, τα δικαιώματα των οποίων θίγονται από την απόφαση αυτή.

Η έγκριση παρέχεται με απόφαση των μετόχων της θιγόμενης κατηγορίας, που λαμβάνεται σε ιδιαίτερη συνέλευση με τα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας που προβλέπονται από τα άρθρα 29 παρ. 3 και 4 και 31 παρ. 2....»..

Ακολουθως, στα **άρθρα 26 παρ. 1, 2 και 3, 29, 30, 31** και **34 παρ. 1 εδ. α'** του ίδιου θεσμικού νόμου, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 26

Πρόσκληση της γενικής συνέλευσης

«**1.** Η γενική συνέλευσις εξαιρέσει των επαναληπτικών συνελεύσεων και των εξομοιουμένων ταύταις, δέον να καλήται είκοσι τουλάχιστον ημέρας προ της οριζόμενης δια την συνεδρίασιν αυτής, υπολογιζομένων και των εξαιρετέων ημερών...(...)..

2. Η πρόσκληση της γενικής συνέλευσης περιλαμβάνει τουλάχιστον το οίκημα με ακριβή διεύθυνση, τη χρονολογία και την ώρα της συνεδρίασης, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με σαφήνεια, τους μετόχους που έχουν δικαίωμα συμμετοχής, καθώς και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο οι μέτοχοι θα μπορέσουν να μετάσχουν στη συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου ή, ενδεχομένως, και εξ αποστάσεως.

Η πρόσκληση δημοσιεύεται ως εξής:

α) στο τεύχος Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης της Εφημερίδας της Κυβέρνησης....

β) σε μία ημερήσια πολιτική εφημερίδα που εκδίδεται στην Αθήνα ....

γ).....δ).....ε).....

ζ'. (.....)

3. Πρόσκληση για σύγκληση γενικής συνέλευσης δεν απαιτείται στην περίπτωση κατά την οποία στη συνέλευση παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου και κανείς από αυτούς δεν αντιλέγει στην πραγματοποίησή της και στη λήψη αποφάσεων».

Άρθρο 29

Απαρτία

«**1** Η γενική συνέλευσις ευρίσκεται εν απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως, όταν παρίστανται ή

αντιπροσωπεύονται κατ' αυτήν μέτοχοι εκπροσωπούντες το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

2. ...3. Κατ' εξαίρεση, προκειμένου για αποφάσεις που αφορούν στη μεταβολή της εθνικότητας της εταιρείας, στη μεταβολή του αντικειμένου της επιχείρησης αυτής, στην επαύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων, στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που δεν προβλέπεται από το καταστατικό, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 13, εκτός αν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, **στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου**, εκτός αν γίνεται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 16, (.....) και σε κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στο νόμο, η συνέλευση ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι εκπροσωπούντες τα δύο τρίτα (2/3) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου». {Σημειώνεται ότι η παρ. 3 αντικαταστάθηκε ως άνω από το άρθρο 38 παρ. 3 του Ν. 3604/2007}.

Άρθρο 30

«**1.** Πάσα μετοχή παρέχει δικαίωμα ψήφου. Πάντα τα εκ της μετοχής δικαιώματα των μετόχων, επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 3 του παρόντος είναι υποχρεωτικώς ανάλογα προς το υπό της μετοχής αντιπροσωπευόμενον ποσοστόν του κεφαλαίου».

Άρθρο 31

Πλειοψηφία

«**1.** Αι αποφάσεις της γενικής συνελεύσεως λαμβάνονται κατ' απόλυτον πλειοψηφίαν των εν αυτή εκπροσωπούμενων ψήφων.

2. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις που προβλέπονται από τις παρ. 3 και 5 του άρθρου 29 λαμβάνονται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των ψήφων που εκπροσωπούνται στην συνέλευση».

Άρθρο 34

Αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης

«**1.** Η γενική συνέλευσις είναι μόνη αρμοδία ν' αποφασίζει περί:

α) τροποποιήσεων του καταστατικού, ως τοιούτων θεωρουμένων πάντως και των αυξήσεων ή μειώσεων του εταιρικού κεφαλαίου. (...)

Εξάλλου, στο **άρθρο 7β παρ. 11** του ίδιου νόμου, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του από το **άρθρο 9 παρ. 3** του **Ν. 3604/2007**, ορίζεται ότι:

Άρθρο 7β

Τρόπος πραγματοποίησης της δημοσιότητας

«**11.** Η τροποποίηση καταστατικού συντελείται με την καταχώριση στο οικείο Μητρώο Αωνύμων Εταιρειών της σχετικής απόφασης του αρμόδιου εταιρικού οργάνου μαζί με ολόκληρο το νέο κείμενο του καταστατικού, και, όπου απαιτείται, τη διοικητική απόφαση για την έγκριση της τροποποίησης. Το νέο κείμενο του καταστατικού υπογράφεται υποχρεωτικά από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ή το νόμιμο αναπληρωτή του».

Β) Οι διατάξεις που αφορούν στην αποτίμηση των εταιρικών εισφορών κατά την ίδρυση και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας

Στο **άρθρο 9** του **κ.ν. 2190/1920**, υπό τον τίτλο «**Αποτίμηση εταιρικών εισφορών**», ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 9

Αποτίμηση εταιρικών εισφορών

«**1.** Η εξακρίβωση της αξίας των εταιρικών εισφορών σε είδος κατά τη σύσταση της εταιρείας, καθώς και σε κάθε αύξηση του κεφαλαίου της, γίνεται μετά από γνωμοδότηση τριμελούς επιτροπής εμπειρογνωμόνων που αποτελείται από έναν ή δύο υπαλλήλους του Υπουργείου Ανάπτυξης (Τομέας Εμπορίου) ή της αρμόδιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, πτυχιούχους ανωτάτης σχολής, με τριετή τουλάχιστον υπηρεσία ή από έναν ή δύο ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές ή ορκωτούς εκτιμητές και από έναν εμπειρογνώμονα, εκπρόσωπο του αρμόδιου Επιμελητηρίου. Τα μέλη της Επιτροπής δεν πρέπει να έχουν οποιαδήποτε εξάρτηση από την εταιρεία. (...)

2. Τα μέλη της Επιτροπής ορίζονται με πράξη του Υπουργού Εμπορίου. Ο ορισμός πρέπει να γίνεται μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την υποβολή της σχετικής αίτησης στο Υπουργείο Εμπορίου. Η έκθεση της Επιτροπής υποβάλλεται στο Υπουργείο Εμπορίου, μέσα σε δύο (2) μήνες από τον ορισμό των μελών της, και ταυτόχρονα με την αποδοχή της ή όχι κοινοποιείται από

το Υπουργείο αυτό στην ενδιαφερόμενη εταιρεία. (Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 11 του Ν. 3604/2007, όπου στον κ.ν. 2190/1920 αναφέρεται Υπουργείο Εμπορίου εφεξής νοείται το Υπουργείο Ανάπτυξης (ήδη Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ή η κατά νόμον αρμόδια αρχή).

Η έκθεση της Επιτροπής πρέπει να περιέχει την περιγραφή κάθε εισφοράς, να αναφέρει τις μεθόδους αποτίμησης που εφαρμόστηκαν και να πιστοποιεί για το αν οι αξίες, που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτών των μεθόδων αποτίμησης αντιστοιχούν στον αριθμό και στην ονομαστική αξία των μετοχών που θα εκδοθούν έναντι των εισφορών αυτών, ή, σε περίπτωση που δεν είναι γνωστή η ονομαστική αξία στη λογιστική τους αξία αφού ληφθεί υπόψη και η διαφορά πάνω από το άρτιο που είναι πιθανό να προκύψει από την έκδοση των μετοχών.

Ειδικότερα, για την εκτίμηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν η πραγματική και νομική κατάσταση αυτών και τα τυχόν βάρη, καθώς και: α) προκειμένου περί ακινήτων, η τιμή και οι τίτλοι κτήσης, η εμπορικότητα της περιοχής, οι προοπτικές ανάπτυξης, οι πραγματικές τρέχουσες τιμές, οι άδειες οικοδομής και αντίστοιχη τεχνοοικονομική έκθεση μηχανικού, β) προκειμένου περί μηχανημάτων, μεταφορικών μέσων και επίπλων, η χρονολογία και η αξία κτήσης, ο βαθμός χρησιμοποίησης, συντήρησης και εμπορευσιμότητάς τους, η ενδεχόμενη τεχνολογική απαξίωσή τους και οι τρέχουσες τιμές για ίδια ή παρεμφερή πάγια στοιχεία.

{Σημειώνεται ότι, το τελευταίο αυτό εδάφιο της παραγράφου 2, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 14 παρ. 2 του Ν. 3604/2007}.

3. (.....).

4. Η εκτίμηση που γίνεται κατά το παρόν άρθρο μπορεί, με επιλογή των ιδρυτών κατά το στάδιο της ίδρυσης ή, στη συνέχεια, του διοικητικού συμβουλίου, να γίνει με δαπάνες της εταιρείας και χωρίς παρέμβαση του Υπουργείου Ανάπτυξης ή της αρμόδιας Αρχής από δύο ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές ή, κατά περίπτωση, από δύο εκτιμητές του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών. Για τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές και για την εταιρεία ορκωτών ελεγκτών- λογιστών της οποίας είναι μέλη, δεν πρέπει να

συντρέχουν κωλύματα ή ασυμβίβαστα, που θα απέκλειαν τη διενέργεια τακτικού ελέγχου από τα πρόσωπα αυτά, ούτε τα τελευταία θα πρέπει να έχουν αναλάβει τον τακτικό έλεγχο της εταιρείας κατά την τελευταία τριετία. Αυτοί που διενεργούν την εκτίμηση εφαρμόζουν, ως προς την εκτίμηση και το περιεχόμενο της σχετικής έκθεσης, τις διατάξεις της παραγράφου 2. **{Σημειώνεται ότι, η παράγραφος 4 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 14 παρ. 3 του Ν. 3604/2007}.**

5. (...) **6.** Οι εκθέσεις αποτίμησης των εισφορών σε είδος υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β».

Ακολουθως, το **άρθρο 9^ο** υπό τον τίτλο «**Δυνατότητα μη αποτίμησης των εταιρικών εισφορών**», προβλέπει τα εξής:

Άρθρο 9^ο

Δυνατότητα μη αποτίμησης των εταιρικών εισφορών

«**1.** Η εταιρεία μπορεί να μην εφαρμόσει το άρθρο 9 όταν, σύμφωνα με το καταστατικό ή την απόφαση του εταιρικού οργάνου που αποφασίζει την αύξηση του κεφαλαίου, αντικείμενο της εισφοράς σε είδος είναι κινητές αξίες ή μέσα χρηματαγοράς κατά την έννοια των σημείων 18 και 19 της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (ΕΕ L 321 Της 31.12.2003), αντίστοιχα, με τους ακόλουθους όρους:

α) Οι κινητές αξίες ή τα μέσα χρηματαγοράς αποτιμούνται στη μέση σταθμισμένη τιμή, στην οποία αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε χρηματιστήριο κατά το τελευταίο εξάμηνο πριν από την ημερομηνία πραγματοποίησης της σχετικής εισφοράς.

β) Όταν η τιμή της προηγούμενης περίπτωσης έχει επηρεασθεί από εξαιρετικές περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την αξία των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της εισφοράς, όπως μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις που η αγορά τέτοιων κινητών αξιών ή μέσων χρηματαγοράς έχει παύσει να έχει ρευστότητα, η αξία πρέπει να αναπροσαρμόζεται με πρωτοβουλία και ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου. Για την αναπροσαρμογή της ανωτέρω αξίας γίνεται αποτίμηση

σύμφωνα με το άρθρο 9. Ο μέτοχος που εισέφερε τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία υποχρεούται να καταβάλει αμέσως οποιαδήποτε επιπλέον διαφορά σε μετρητά, διαφορετικά θεωρείται ότι δεν κατέβαλε την εισφορά του.

2. Η εταιρεία μπορεί να μην εφαρμόσει το άρθρο 9, όταν, σύμφωνα με το καταστατικό ή την απόφαση του εταιρικού οργάνου που αποφασίζει την αύξηση του κεφαλαίου, αντικείμενο της εισφοράς σε είδος είναι περιουσιακά στοιχεία διαφορετικά από τις κινητές αξίες ή τα μέσα χρηματαγοράς της παραγράφου 1, τα οποία έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο αποτίμησης για την εύλογη αξία τους από αναγνωρισμένο ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα και πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η εύλογη αξία των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων έχει προσδιοριστεί για ημερομηνία που δεν προηγείται πέραν των έξι (6) μηνών της ημερομηνίας πραγματοποίησης της εισφοράς,

β) η αποτίμηση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τους γενικά αποδεκτούς κανόνες και τις αρχές αποτίμησης που ισχύουν στην Ελλάδα για το είδος των περιουσιακών στοιχείων που εισφέρονται,

γ) όταν συντρέχουν νέες περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την εύλογη αξία των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της εισφοράς τους, η αξία πρέπει να αναπροσαρμόζεται με πρωτοβουλία και ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου. Για την αναπροσαρμογή της αξίας γίνεται αποτίμηση σύμφωνα με το άρθρο 9. (...).

3. Η εταιρεία μπορεί να μην εφαρμόσει το άρθρο 9 όταν, σύμφωνα με το καταστατικό ή την απόφαση του εταιρικού οργάνου που αποφασίζει την αύξηση του κεφαλαίου, αντικείμενο της εισφοράς σε είδος είναι περιουσιακά στοιχεία διαφορετικά από τις κινητές αξίες ή τα μέσα χρηματαγοράς της παραγράφου 1, η εύλογη αξία των οποίων προκύπτει, για καθένα από αυτά, από τους υποχρεωτικούς λογαριασμούς του προηγούμενου οικονομικού έτους, εφόσον οι λογαριασμοί αυτοί αποτέλεσαν αντικείμενο ελέγχου σύμφωνα με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 2006, για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών (ΕΕ L 157 της 9.6.2006). Εάν συντρέχουν νέες περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την εύλογη αξία των

παραπάνω περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της εισφοράς τους, εφαρμόζονται οι διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2.

4. Όταν, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, πραγματοποιούνται εισφορές σε είδος, χωρίς αποτίμηση σύμφωνα με το άρθρο 9, εκτός από τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 2 του παρόντος νόμου, και εντός μηνός από την ημερομηνία πραγματοποίησης της εισφοράς σε είδος, δημοσιεύεται, κατά το άρθρο 7β, δήλωση του διοικητικού συμβουλίου που περιλαμβάνει:

- α) περιγραφή της σχετικής εισφοράς σε είδος,
- β) την αξία της, την προέλευση της αποτίμησης αυτής και, εφόσον απαιτείται, τη μέθοδο αποτίμησης,
- γ) δήλωση για το αν η αξία που προκύπτει αντιστοιχεί τουλάχιστον στον αριθμό, την ονομαστική αξία και, ενδεχομένως, στο πρόσθετο ποσό που καταβάλλεται επί των μετοχών που πρόκειται να εκδοθούν έναντι της εν λόγω εισφοράς και
- δ) δήλωση ότι δεν συντρέχουν νέες περιστάσεις όσον αφορά την αρχική αποτίμηση---

5. (...) {**Σημειώνεται ότι το άρθρο 9^ο προστέθηκε στο κ.ν. 2190/1920 με το άρθρο 15 του Ν. 3604/2007**}.

Γ) Τέλος, στα **άρθρα 42^ο, 42β, 42γ, 42δ, 42^ε, 43, 43^ο, 43β και 43γ** του ίδιου θεσμικού νόμου περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που διέπουν υποχρεωτικά την κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων (ετήσιοι λογαριασμοί) των ανωνύμων εταιρειών, καθώς και οι κανόνες αποτίμησης των περιουσιακών τους στοιχείων που απεικονίζονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

III. Από την επισκόπηση των προαναφερομένων διατάξεων, ερμηνευομένων αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, συνάγονται τα εξής:

1. Κατ' αρχήν, γίνεται θεωρητικά δεκτό από το δίκαιο των ανωνύμων εταιρειών ότι το μετοχικό κεφάλαιο είναι η σταθερή αφηρημένη μαθηματική ποσότητα που αναγράφεται στο καταστατικό με απόλυτο αριθμό, προσδιορίζεται σε χρήμα και στο οποίο αντιστοιχεί η καθαρή περιουσία που πρέπει να τεθεί και να παραμείνει στη διάθεση της εταιρείας. Διαφέρει από την

εταιρική περιουσία, η οποία ως σύνολο εννόμων σχέσεων (δικαιωμάτων και υποχρεώσεων) και καταστάσεων που επιδέχονται χρηματική αποτίμηση, αποτελεί μεταβλητό μέγεθος, υποκείμενο σε συνεχείς αυξομειώσεις κατά την λειτουργία της εταιρείας, εφόσον αναφέρεται σε συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, ενώ το μετοχικό κεφάλαιο αποτελεί σταθερό μαθηματικό μέγεθος και εκφράζει αφηρημένη περιουσιακή αξία. Λαμβανομένου δε υπόψη, ότι η εταιρική περιουσία αποτελεί την μόνη εξασφάλιση για τους εταιρικούς δανειστές, εφόσον στην ανώνυμη εταιρεία οι εταίροι δεν ευθύνονται, κατ' αρχήν, προσωπικά για τις εταιρικές υποχρεώσεις, καθίσταται αναγκαίο να σχηματίζεται και να παραμένει στην εταιρεία τουλάχιστον τόση εταιρική περιουσία, όση αντιστοιχεί στο μετοχικό κεφάλαιο (**αρχή της δέσμευσης της εταιρικής περιουσίας**). Ενόψει λοιπόν, της θεμελιώδους σημασίας του μετοχικού κεφαλαίου στην λειτουργία της ανώνυμης εταιρείας, εφόσον, θεωρητικά τουλάχιστον, υφίσταται πάντοτε ένα δεσμευμένο ενεργητικό της ανώνυμης εταιρείας ισόποσο με το μετοχικό κεφάλαιο που είναι «διαθέσιμο» για την εξόφληση των απαιτήσεων των εταιρικών δανειστών, οποιαδήποτε μείωση του μετοχικού κεφαλαίου υπόκειται σε αυστηρούς κανόνες, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία τους. Και τούτο διότι, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου συνεπάγεται, κατ' αρχήν, αποδέσμευση του ενεργητικού της α.ε., γεγονός το οποίο επιτρέπει την άμεση (αλλά υπό όρους) επιστροφή του απελευθερωθέντος αυτού ενεργητικού στους μετόχους της, με αντίστοιχη μείωση της δικής της διαθέσιμης περιουσίας, γεγονός το οποίο αυξάνει την εν δυνάμει αφερεγγυότητά της έναντι των δανειστών της, και συνακόλουθα χειροτερεύει τη θέση τους, ιδίως όταν η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου είναι «**πραγματική**» (και όχι ονομαστική), δηλαδή γίνεται με επιστροφή «**εν τοις πράγμασι**» περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας στους μετόχους της (βλ. σχ. Ευαγγ. Περάκη «*Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία*», υπό άρθρο 4 σελ. 225 επ., έκδοση Γ' έτος 2010, Β. Αντωνόπουλου «*Δίκαιο Α.Ε. & ΕΠΕ*» σελ. 133 επ. έκδοση 2009, με εκεί παραπομπές σε βιβλιογραφία, Κ. Παμπούκη «*Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας*» τ. δεύτερο παρ. 38, 39, 60 έκδοση 1990).

2. Περαιτέρω, η διαδικασία μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας, που ενδιαφέρει εν προκειμένω ενόψει του διδόμενου ιστορικού, διέπεται κυρίως από τις προεκτεθείσες διατάξεις του **άρθρου 4 παρ. 3, 4 και 5** του **κ.ν. 2190/1920** (θεσμικός νόμος των α.ε.), ερμηνευόμενες σε συνδυασμό και με άλλες διατάξεις του εταιρικού και λοιπού δικαίου, ενώ κρίσιμο ερμηνευτικό εργαλείο αποτελεί και η **Οδηγία 77/91/ΕΟΚ** (εφεξής «*Δεύτερη Οδηγία*»), με την οποία θεσπίστηκαν κοινοί κανόνες για την προστασία του μετοχικού κεφαλαίου των ανωνύμων εταιρειών και συνακόλουθα των δανειστών τους, όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια από την Οδηγία **2006/68/ΕΚ**, η οποία ρύθμισε διάφορα ζητήματα σχετικά με την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου.

3. Από την ρητή διατύπωση των προαναφερομένων διατάξεων του **άρθρου 34 παρ. 1 εδ. α'** του **κ.ν. 2190/1920** προκύπτει ότι η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου συνιστά τροποποίηση του καταστατικού της ανώνυμης εταιρείας, και επομένως συντελείται κατά τις διατάξεις του **άρθρου 7β παρ. 11** του ίδιου νόμου, με την καταχώριση στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (ΜΑΕ) της σχετικής απόφασης του αρμοδίου εταιρικού οργάνου μαζί με ολόκληρο το νέο κείμενο του καταστατικού, και όπου απαιτείται, και της διοικητικής απόφασης για την έγκριση της τροποποίησης (βλ. *σχ. άρθρο 4 παρ. 2^ο εδ. β'*, δηλ. για α.ε. με μετοχικό κεφάλαιο που υπερβαίνει τα 3.000.000 ευρώ). Από την καταχώριση της εν λόγω απόφασης του αρμοδίου εταιρικού οργάνου (και όπου απαιτείται και της διοικητικής εγκριτικής απόφασης) στο ΜΑΕ, γεννάται και η σχετική αξίωση των μετόχων έναντι της εταιρείας επί του συνόλου του προϊόντος της μείωσης, δηλαδή στο αποδεδειγμένο ενεργητικό της α.ε. που τους αναλογεί, η οποία ικανοποιείται μόνον εφόσον προηγηθεί η ικανοποίηση των προϋφιστάμενων δανειστών, δηλαδή εκείνων των οποίων οι απαιτήσεις προϋφίσταντο της δημοσιότητας της απόφασης για τη μείωση, όπως επιτάσσουν οι επίμαχες διατάξεις του **άρθρου 4 παρ. 4** του ίδιου θεσμικού νόμου, διότι τότε καθίσταται ληξιπρόθεσμη η σχετική απαίτηση των μετόχων, επί ποινή ακυρότητας των καταβολών που έγιναν σ' αυτούς, κατά παράβαση των εν λόγω διατάξεων.

4. Σύμφωνα με τις ίδιες παραπάνω διατάξεις του **άρθρου 34 παρ. 1 εδ. α'**, αποκλειστικά αρμόδιο εταιρικό όργανο για την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου είναι η εξαιρετική ή καταστατική γενική συνέλευση των μετόχων της ανώνυμης εταιρείας, η οποία αποφασίζει κατά κανόνα, με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία που ορίζουν τα **άρθρα 29 παρ. 3** και **31 παρ. 2** του νόμου αυτού. Εντούτοις, την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να αποφασίσει και η έκτακτη γενική συνέλευση, καθ' οιονδήποτε χρόνο, όπως και η καθολική γενική συνέλευση, δηλαδή εκείνη στην οποία παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου, χωρίς να απαιτείται έγγραφη πρόσκληση για την νόμιμη σύγκλησή της, εφόσον συναινούν όλοι οι μέτοχοι στην πραγματοποίησή της και στη λήψη απόφασης επί του συγκεκριμένου ζητήματος (**ό.π. άρθρο 26 παρ. 3 του κ.ν. 2190/1920**).

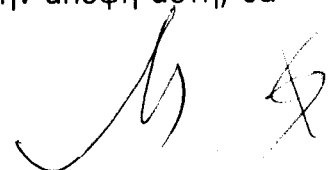
5. Εξάλλου, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων, η οποία απορρέει από τις προεκτεθείσες διατάξεις του **άρθρου 30** του **κ.ν. 2190/1920** και του **άρθρου 42** της Δεύτερης Οδηγίας, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας θα πρέπει, κατ' αρχήν, να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να επιστρέφεται σε κάθε μέτοχο ποσό ανάλογο με τη συμμετοχή του στο μετοχικό κεφάλαιο (**ομοιόμορφη μείωση**). Πλην όμως, ο νόμος δεν απαγορεύει και την περίπτωση μείωσης που αφορά στις μετοχές ορισμένων μόνον μετόχων (**ανομοιόμορφη μείωση**), η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί και με την ακύρωση των μετοχών τους. Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται, κατά την ορθότερη άποψη, ομόφωνη απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων (**ό.π. Ευαγγ. Περάκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία», σελ. 228 σημ.65**). Επίσης, μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών ορισμένων μόνον μετόχων μπορεί να γίνει και μονομερώς από την εταιρεία, εφόσον υπάρχει σχετική ρήτρα στο ιδρυτικό καταστατικό, η οποία μπορεί να εισαχθεί και μεταγενέστερα με ομόφωνη απόφαση όλων των μετόχων, ή με την συναίνεση των θιγομένων μετόχων (**ό.π. Ευαγγ. Περάκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία», σελ. 233 σημ. 78, Β. Αντωνόπουλου «Δίκαιο Α.Ε. & ΕΠΕ» σελ. 212 -214**).

6. Ενόψει των προεκτεθέντων, κατά την **ομόφωνη** γνώμη του Τμήματος, στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος αρμόζει θετική απάντηση, ότι δηλαδή, μπορούσε η έκτακτη και αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση των μετόχων της ενδιαφέρουσας εν προκειμένω ανώνυμης εταιρείας να αποφασίσει με **«ομόφωνη»** απόφασή της την μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών που ανήκαν σε ορισμένους μόνον από τους μετόχους της (**ανομοιόμορφη μείωση**). Επιπλέον, νομίμως συγκλήθηκε η γενική συνέλευση της εν λόγω εταιρείας, μολονότι δεν προηγήθηκε έγγραφη πρόσκληση των μετόχων της και δημοσίευση αυτής, εφόσον παρίσταντο και αντιπροσωπεύονταν σ' αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούσαν το σύνολο του μετοχικού της κεφαλαίου (**καθολική γενική συνέλευση**) και κανείς μέτοχος δεν αντιτάχθηκε στην πραγματοποίησή της και στη λήψη απόφασης επί του ζητήματος της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου (**επιχείρημα από το άρθρο 26 παρ. 3 κ.ν. 2190/1920**). Άλλωστε, σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία άποψη, για τις καθολικές γενικές συνελεύσεις δεν απαιτείται προηγούμενη δημοσίευση της πρόσκλησης (ό.π. *Ευαγγ. Περάκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία» σελ. 237 σημ. 87*). Περαιτέρω, επί του ζητήματος εάν η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μπορούσε να επέλθει και με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των **άρθρων 29 παρ. 3 και 31 παρ. 2 του κ.ν. 2190/1920**, αρμόζει κατ' αρχήν θετική απάντηση, εφόσον, όπως προεκτέθηκε, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της εξαιρετικής (ή καταστατικής) Γενικής Συνέλευσης (**άρθρο 34 παρ. 1 εδ. α'**), η οποία αποφασίζει κατά κανόνα, με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις. Πλην όμως, κατά την υποστηριζόμενη από την θεωρία ως ορθότερη άποψη, στην περίπτωση της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών ορισμένων μόνον μετόχων (**ανομοιόμορφη μείωση**), ως εν προκειμένω, απαιτείται ομόφωνη απόφαση της γενικής συνέλευσης της ανώνυμης εταιρείας.

7. Όπως αναλυτικά προεκτέθηκε, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου αποδесμεύει κατ' αρχήν ενεργητικό της ανώνυμης εταιρείας και επιτρέπει την άμεση (αλλά υπό όρους) επιστροφή του απελευθερωθέντος αυτού

ενεργητικού στους μετόχους της. Ειδικότερα, με την «πραγματική» μείωση, που ενδιαφέρει εν προκειμένω, ενόψει του πραγματικού του ερωτήματος, επιστρέφονται «εν τοις πράγμασι» κεφάλαια στους μετόχους, εφόσον πληρωθούν οι προϋποθέσεις του άρθρου **4 παρ. 4** του **κ.ν. 2190/1920**, δηλαδή ικανοποιηθούν οι προϋφιστάμενοι δανειστές της εταιρείας, δηλαδή εκείνοι των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν πριν από τη δημοσιότητα της απόφασης για την μείωση ή, όπου απαιτείται, και της σχετικής εγκριτικής διοικητικής πράξης, και είναι ληξιπρόθεσμες. Εφόσον οι απαιτήσεις των προϋφιστάμενων δανειστών δεν είναι ληξιπρόθεσμες, η καταβολή στους μετόχους του προϊόντος της μείωσης προϋποθέτει ότι εν λόγω δανειστές έχουν λάβει επαρκείς ασφάλειες. Τόσο οι δανειστές των οποίων οι απαιτήσεις είναι ληξιπρόθεσμες, όσο και εκείνοι με μη ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, δικαιούνται να υποβάλουν αντιρρήσεις στην εταιρεία κατά της πραγματοποίησης των ανωτέρω καταβολών, εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την παραπάνω δημοσιότητα. Είναι αυτονόητο ότι, οι υποβαλλόμενες αντιρρήσεις θα είναι κατά της καταβολής και όχι κατά της απόφασης για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, η οποία μπορεί να αποφασισθεί νόμιμα. Επί του βασιμίου των αντιρρήσεων κρίνει το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας κατά την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, μετά από αίτηση της εταιρείας. Εάν το δικαστήριο κρίνει τις αντιρρήσεις των δανειστών βάσιμες, τότε διατάσσει την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων πριν από την καταβολή του αποδεσμευόμενου ενεργητικού στους μετόχους, ή την παροχή επαρκών ασφαλειών για την εξόφληση των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, διότι άλλως δεν είναι επιτρεπτή η καταβολή στους μετόχους.

8. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η καταβολή στους μετόχους του προϊόντος της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου γίνεται σε μετρητά. Μάλιστα, γίνεται θεωρητικά δεκτό ότι, όταν η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου είναι και φαίνεται πραγματική (ως εν προκειμένω) οδηγεί σε απόδοση περιουσίας, δηλαδή ενεργεί αντίθετα με την πραγματική αύξηση. Ενώ λοιπόν, η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου προσομοιάζει με ίδρυση της εταιρείας, η μείωση προσομοιάζει με μερική εκκαθάριση, και επομένως, κατά την άποψη αυτή, θα

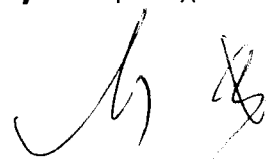

πρέπει για την απόδοση της περιουσίας στους μετόχους να εφαρμοσθούν αναλόγως οι αρχές που ισχύουν στην εκκαθάριση και τη διανομή, δηλαδή η απόδοση να γίνεται σε χρήμα και όχι αυτούσια, αφού προηγηθεί η ικανοποίηση των πιστωτών της εταιρείας (ό.π. Κ. Παμπούκη «Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας» τ. δεύτερο παρ. 36 ΙΙ 2Β). Εντούτοις, υποστηρίζεται από μέρος της θεωρίας η άποψη ότι, υπό περιστάσεις, μια μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή είδους θα μπορούσε να είναι πρακτικά επωφελής για την εταιρεία, ιδίως σε περιπτώσεις που η μετατροπή του ενεργητικού της εταιρείας σε μετρητά με σκοπό να διανεμηθεί στους μετόχους το προϊόν της μείωσης, θα ήταν δυσχερής και ασύμφορη για την εταιρεία. Προς επίρρωση της άποψης αυτής, υποστηρίζεται ότι, εφόσον ο θεσμικός νόμος των ανωνύμων εταιρειών δεν περιλαμβάνει ρητή διάταξη για την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή είδους, είναι κατ' αρχήν, νοητή μια τέτοια μείωση, δεδομένου ότι στο εταιρικό δίκαιο δεν είναι άγνωστη η καταβολή είδους από τους μετόχους (**συνεισφορά σε είδος**) κατά την ίδρυση και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας (ό.π. **άρθρο 9 κ.ν. 2190/1920**, επίσης, Ευαγγ. Περάκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία» σελ. 228-229 σημ. 66, όπου γίνεται παραπομπή και σε Λ. Γεωργακόπουλο «Η ανώνυμος εταιρεία – Μέρος Α', 1972 σελ. 433). Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, και στην ίδρυση και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας, λόγω της θεμελιώδους αρχής της πραγματικής καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, οι εισφορές σε χρήμα αποτελούν τον κανόνα, ενώ οι εισφορές σε είδος την εξαίρεση, εξαιτίας του ελλοχεύοντος κινδύνου υπερεκτίμησης αυτών, δηλαδή εκτίμησης μεγαλύτερης της πραγματικής, με επακόλουθη συνέπεια η εταιρική περιουσία να είναι μικρότερη από το δηλούμενο μετοχικό κεφάλαιο, προς βλάβη των συμφερόντων των μετόχων και των πιστωτών της εταιρείας. Πλην όμως, στις παραπάνω περιπτώσεις, ο κίνδυνος αυτός αντιμετωπίζεται από τον θεσμικό νόμο των ανωνύμων εταιρειών με την διαδικασία αποτίμησης των εταιρικών εισφορών σε είδος που ορίζεται στα πλαίσια του προεκτεθέντος **άρθρου 9**, το οποίο εντάσσεται στο ευρύτερο πλέγμα των διατάξεων που αποσκοπούν στην διασφάλιση της **πραγματικής καταβολής** του μετοχικού κεφαλαίου.

9. Τίθεται επομένως το ζήτημα, που αφορά και στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος, εάν, στην περίπτωση που γίνει δεκτή η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή είδους, θα πρέπει να προηγηθεί η αποτίμηση του επιστρεφόμενου είδους, κατ' ανάλογη εφαρμογή του **άρθρου 9** του **κ.ν. 2190/1920**, ή εάν υφίσταται δυνατότητα μη αποτίμησης κατ' ανάλογη εφαρμογή του **άρθρου 9'**, ή εάν αρκεί η αποτίμηση του επιστρεφόμενου είδους στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της ανώνυμης εταιρείας, όπως συνέβη εν προκειμένω, άποψη την οποία φαίνεται ότι υιοθετεί, υπό προϋποθέσεις, μέρος της θεωρίας που δέχεται τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή είδους (ό.π. Ευαγγ. Περάκη «*Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία*» υπό άρθρο 4, σελ. 228-229 σημ. 66). Επιπλέον, τίθεται το ζήτημα, αν η καταβολή είδους θα μπορούσε να αφορά πάγια περιουσιακά στοιχεία, ιδιαίτερα ακίνητα, κινητές αξίες ή μέσα χρηματαγοράς, ή εκχώρηση απαιτήσεων και άλλων περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού, δεκτικών χρηματικής αποτίμησης.

10. Για την αντιμετώπιση των προαναφερομένων ζητημάτων θα πρέπει να ληφθούν επιπλέον υπόψη τα εξής:

ι) Ο θεσμικός νόμος των ανωνύμων εταιρειών δεν προσδιορίζει εννοιολογικά την εισφορά σε είδος, και ως εκ τούτου κρατεί στην βιβλιογραφία η αρνητική οριοθέτηση αυτής, ότι δηλαδή, ως εισφορά είδους αξιολογείται κάθε εισφορά κατά την ίδρυση ή την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μιας εταιρείας, η οποία δεν έχει ως αντικείμενο χρήματα. Προϋπόθεση για την καταβολή της εισφοράς σε είδος αποτελεί η πρόβλεψή της στο καταστατικό της εταιρείας, ή στην απόφαση της γενικής συνέλευσης, εφόσον πρόκειται για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Επιπλέον, το εισφερόμενο είδος πρέπει να είναι δεκτικό χρηματικής αποτίμησης, πράγμα το οποίο θεωρείται δεδομένο για τις εισφορές περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να απεικονισθούν στο ενεργητικό του ισολογισμού της εταιρείας (**βλ. σχ. άρθρο 42'**), μεταβιβάσιμο (ή επιδεκτικό εκχώρησης, εφόσον πρόκειται για δικαίωμα) και επιδεκτικό αναγκαστικής εκτέλεσης και εκποίησης για την ικανοποίηση των τρίτων. Με βάση τα παραπάνω κριτήρια, έχει γίνει δεκτό από την θεωρία και τη νομολογία ότι μπορούν να εισφερθούν κατά την **ίδρυση** και την **αύξηση** του μετοχικού

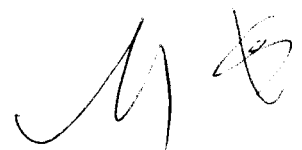

κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας τα εξής περιουσιακά στοιχεία: **α)** η κυριότητα κινητού ή ακινήτου, όπως και η χρήση αυτού, **β)** τα περιορισμένα εμπράγματα δικαιώματα, **γ)** τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή διανοητικής ιδιοκτησίας (*η ευρεσιτεχνία, το πρόγραμμα υπολογιστών, το βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα, το σήμα, η φήμη, η τεχνογνωσία*), **δ)** η επιχείρηση ή κλάδος αυτής, **ε)** η πελατεία μιας επιχείρησης, **στ)** η εταιρική συμμετοχή, **ε)** οι αξιώσεις κατά τρίτων, εφόσον είναι δεκτικές χρηματικής αποτίμησης και μπορούν να εκχωρηθούν στην εταιρεία, όπως επίσης και τα αξιόγραφα και, **στ)** η αξίωση του μετόχου κατά της εταιρείας, εφόσον μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συμψηφισμού, τόσο μονομερούς όσο και συμβατικού. Αντιθέτως, δεν μπορούν να αποτελέσουν εισφοράς σε είδος, οι απαιτήσεις από σύμβαση εργασίας ή η παροχή υπηρεσιών, όπως και οι αξιώσεις εναντίον του μετόχου (*ό.π. Ευαγγ. Περράκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία», υπό άρθρο 9 σελ. 475 επ.*).

ii) Όπως προεκτέθηκε, βασική αρχή κατά την **ίδρυση** ή την **αύξηση** του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας είναι η απαγόρευση υπερεκτίμησης των εισφορών σε είδος, ώστε να διασφαλίζεται αφενός, η πραγματική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου και αφετέρου, η προστασία των δανειστών και των μετόχων της εταιρείας. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ο θεσμικός νόμος των ανωνύμων εταιρειών προβλέπει στο **άρθρο 9** διαδικασία εξακρίβωσης της αξίας των εισφορών σε είδος από την τριμελή Επιτροπή που ορίζεται στην **παρ. 1** του άρθρου αυτού. Εντούτοις, στα πλαίσια της απομείωσης της κρατικής εποπτείας επί των ανωνύμων εταιρειών που εισήγαγε πρόσφατα ο νόμος **3604/2007**, ο οποίος επέφερε σημαντικές τροποποιήσεις στο δίκαιο των ανωνύμων εταιρειών, παρέχεται η δυνατότητα κατ' επιλογή των ιδρυτών στο στάδιο της ίδρυσης της εταιρείας, ή του διοικητικού συμβουλίου στη συνέχεια, να ανατεθεί με δαπάνες της εταιρείας η εκτίμηση αυτή σε δύο ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές, ή κατά περίπτωση, σε δύο εκτιμητές του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών (**άρθρο 9 παρ. 4**). Η έκθεση της Επιτροπής πρέπει να περιέχει την περιγραφή της κάθε εισφοράς, τις μεθόδους αποτίμησης που εφαρμόστηκαν και να πιστοποιεί για το αν οι αξίες που προκύπτουν από την εφαρμογή των μεθόδων αποτίμησης,

αντιστοιχούν στον αριθμό και στην ονομαστική αξία των μετοχών που θα εκδοθούν έναντι των εισφορών αυτών, ή στην περίπτωση που δεν είναι γνωστή η ονομαστική αξία, στη λογιστική τους αξία, αφού ληφθεί υπόψη και η διαφορά πάνω από το άρτιο που είναι πιθανόν να προκύψει από την έκδοση των μετοχών (**άρθρο 9 παρ. 2 εδ. 2**). Ειδικά, όσον αφορά στην εκτίμηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της **παρ. 2** του άρθρου αυτού, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η πραγματική και νομική κατάσταση αυτών και τα τυχόν βάρη, καθώς και προκειμένου περί ακινήτων, η τιμή και οι τίτλοι κτήσης, η εμπορικότητα της περιοχής, οι προοπτικές ανάπτυξης, οι πραγματικές τρέχουσες τιμές, οι άδειες οικοδομής και αντίστοιχη τεχνοοικονομική έκθεση μηχανικού, ενώ προκειμένου περί μηχανημάτων, μεταφορικών μέσων και επίπλων, ο βαθμός χρησιμοποίησης, συντήρησης και εμπορευσιμότητάς τους, η ενδεχόμενη τεχνολογική απαξίωσή τους και οι τρέχουσες τιμές για ίδια ή παρεμφερή πάγια στοιχεία. Τα ίδια κριτήρια ισχύουν και για την έκθεση που συντάσσεται από τα πρόσωπα της **παρ. 4** του **άρθρου 9**, δηλαδή από τους ελεγκτές – λογιστές ή του εκτιμητές του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών, οι οποίοι εφαρμόζουν ως προς την εκτίμηση και το περιεχόμενό της, τις προαναφερόμενες διατάξεις της **παρ. 2** του άρθρου αυτού. Τόσο η έκθεση της Επιτροπής της **παρ. 1**, όσο και εκείνη των προσώπων της **παρ. 4**, υπόκεινται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του **άρθρου 7β** του **κ.ν. 2190/1920 (άρθρο 9 παρ. 6)**.

iii) Με τις νέες διατάξεις του **άρθρου 9^ο**, που αποτελεί μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη του **άρθρου 4** της **Οδηγίας 2006/68/ΕΚ**, που τροποποίησε την Δεύτερη Οδηγία, παρέχεται η δυνατότητα στην ανώνυμη εταιρεία να μην εφαρμόσει την προβλεπόμενη στο **άρθρο 9** διαδικασία αποτίμησης των εισφορών είδους κατά την ίδρυση ή την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, εφόσον πρόκειται για περιουσιακά στοιχεία που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου αυτού και συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις που τίθενται σ' αυτό. Ειδικότερα, όταν κατά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου η εισφορά σε είδος αφορά κινητές αξίες (μετοχές, ομόλογα κ.λ.π.) ή μέσα χρηματαγοράς κατά την έννοια των **άρθρων 18 και 19 παρ. 1** του **άρθρου 4** της **Οδηγίας 2000/39/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Απριλίου 2004 για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, η αποτίμησή τους γίνεται στη μέση σταθμισμένη τιμή, στην οποία αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε χρηματιστήριο κατά το τελευταίο εξάμηνο πριν από την ημερομηνία πραγματοποίησης της σχετικής εισφοράς (**9^ο παρ. 1 περ. α**'). Στην περίπτωση αυτή, δεν είναι αναγκαία η προσφυγή σε ειδικό εμπειρογνώμονα, δεδομένου ότι υπάρχει σαφές χρονικό σημείο αναφοράς για την εκτίμηση των εισφορών αυτών. Συνεπώς, αναγκαία προϋπόθεση για την μη αποτίμηση είναι οι κινητές αξίες και τα μέσα χρηματαγοράς του άρθρου αυτού, να διαπραγματεύονται σε οργανωμένη αγορά (χρηματιστήριο). Βέβαια, και το κριτήριο της μέσης χρηματιστηριακής τιμής υποχωρεί στην περίπτωση που συντρέξουν εξαιρετικές περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την τιμή των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων κατά το χρονικό σημείο πραγματοποίησης της εισφοράς, όπως όταν η αγορά των συγκεκριμένων κινητών αξιών ή μέσων χρηματαγοράς έχει παύσει να έχει ρευστότητα. Στην περίπτωση αυτή, επιβάλλεται, κατά τη ρητή διάταξη της **παρ. 1 περ. β'** του ίδιου άρθρου, η αναπροσαρμογή της αξίας των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων με πρωτοβουλία του διοικητικού συμβουλίου της α.ε., η οποία θα γίνει με τη διαδικασία αποτίμησης που προβλέπεται στο **άρθρο 9** του ίδιου νόμου. Εξάλλου, άλλη περίπτωση μη εφαρμογής του **άρθρου 9** αποτελεί η εισφορά περιουσιακών στοιχείων διαφορετικών από τις κινητές αξίες και τα μέσα χρηματαγοράς της **παρ. 1** του **άρθρου 9^ο**, εφόσον έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο αποτίμησης για την εύλογη αξία τους από αναγνωρισμένο και ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει η εύλογη αξία τους να έχει προσδιοριστεί για ημερομηνία που δεν προηγείται πέραν των έξι μηνών της ημερομηνίας πραγματοποίησης της σχετικής εισφοράς και η αποτίμηση να έγινε σύμφωνα με τους γενικά αποδεκτούς κανόνες και τις αρχές αποτίμησης που ισχύουν στην Ελλάδα για το είδος των περιουσιακών στοιχείων που εισφέρονται (**άρθρο 9^ο παρ. 2 περ. α' και β'**). Και στην περίπτωση αυτή, εφόσον συντρέξουν νέες περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την εύλογη αξία των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων, επιβάλλεται η αναπροσαρμογή της αξίας τους με πρωτοβουλία του διοικητικού

συμβουλίου, η οποία θα γίνει με εφαρμογή του **άρθρου 9**. Εάν δεν γίνει η αναπροσαρμογή αυτή, ένας ή περισσότεροι μέτοχοι που κατέχουν συνολικά ποσοστό τουλάχιστον 5% του καλυφθέντος μετοχικού κεφαλαίου κατά την ημέρα που λαμβάνεται η απόφαση για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, μπορούν να ζητήσουν αποτίμηση σύμφωνα με το **άρθρο 9 (9^α παρ. 2 περ. γ')**. Τέλος, τρίτη περίπτωση μη εφαρμογής του **άρθρου 9** υπάρχει όταν αντικείμενο της εισφοράς είναι περιουσιακά στοιχεία διαφορετικά από τις κινητές αξίες και τα μέσα χρηματαγοράς της **παρ. 1** του **άρθρου 9^α**, η εύλογη αξία των οποίων προκύπτει για καθένα από αυτά από τους υποχρεωτικούς λογαριασμούς του προηγούμενου οικονομικού έτους, εφόσον οι λογαριασμοί αυτοί αποτέλεσαν αντικείμενο ελέγχου σύμφωνα με την **Οδηγία 2006/43/ΕΚ** για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών. Και στην περίπτωση αυτή, εφόσον συντρέξουν νέες περιστάσεις που μπορούν να μεταβάλουν αισθητά την εύλογη αξία των περιουσιακών αυτών στοιχείων κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της εισφοράς τους, εφαρμόζονται οι διατάξεις της **περ. γ' της παρ. 2**, δηλαδή επιβάλλεται η αναπροσαρμογή της αξίας τους με πρωτοβουλία του διοικητικού συμβουλίου, η οποία θα γίνει με εφαρμογή του **άρθρου 9 (άρθρο 9^α παρ. 3)**. Επισημαίνεται ότι, σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις μη εφαρμογής του **άρθρου 9**, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται εντός μηνός από την πραγματοποίηση της εισφοράς να προβεί σε δήλωση το περιεχόμενο της οποίας καθορίζεται στην **παρ. 4** του **άρθρου 9^α**, η οποία δημοσιεύεται κατά το **άρθρο 7β**, προκειμένου να καταστούν γνωστά σε κάθε ενδιαφερόμενο τα στοιχεία αυτά.

iv) Περαιτέρω, με τον όρο «**ετήσιες οικονομικές καταστάσεις**» ή «**ετήσιοι λογαριασμοί**», το **άρθρο 42^α παρ. 1** του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών εννοεί τέσσερα έγγραφα, τα οποία αποτελούν «ενιαίο σύνολο» ήτοι: τον «**Ισολογισμό**», τον λογαριασμό «**Αποτελέσματα Χρήσεως**», τον «**Πίνακα Διαθέσεως Κερδών**» και το «**Προσάρτημα**». Κατά τη ρητή διάταξη της **παραγράφου 2** του ίδιου άρθρου, οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται υποχρεωτικά με βάση τις διατάξεις του άρθρου αυτού καθώς και των επόμενων **άρθρων 42β, 42γ, 42^ζ, 43 και 43^α**, και

εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας σε μια δεδομένη στιγμή που είναι το κλείσιμο της ετήσιας χρήσης, και μάλιστα, σε σύγκριση με την αντίστοιχα μεγέθη της προηγούμενης χρήσης. Κατά τον ίδιο θεσμικό νόμο σε συνδυασμό και με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (**Π.Δ. 1123/1980**), ο «*Ισολογισμός*» αποτελεί κατάσταση των κατά την ημερομηνία λήξεως της εταιρικής χρήσης περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, όπως και διαφόρων άλλων λογιστικών μεγεθών, τα οποία ο νόμος κατά πλάσμα δικαίου θεωρεί ως στοιχεία του ενεργητικού ή παθητικού, εκπεφρασμένα κατά το σύστημα αποτιμήσεως που καθιερώνει ο νόμος σε ευρώ από 1.1.2002. Το περιεχόμενο και η δομή του Ισολογισμού διέπονται κυρίως από τις διατάξεις των **άρθρων 42γ και 42^ξ** του ως άνω θεσμικού νόμου και από το **Π.Δ. 1123/1980** περί Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Ειδικότερα, τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία μπορεί να αποτελέσουν στοιχείο του ενεργητικού του Ισολογισμού - που ενδιαφέρει εν προκειμένω, εφόσον η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου συνεπάγεται αποδέσμευση του ενεργητικού της α.ε.- καθορίζονται στο **άρθρο 42^ξ** και κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στο **Πάγιο Ενεργητικό** (*Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις {δηλ. γήπεδα, κτίρια, εδαφικές εκτάσεις, αγροί, μηχανήματα και τεχνικές εγκαταστάσεις, μεταφορικά μέσα κ.λ.π.}, Συμμετοχές και άλλες Μακροπρόθεσμες Χρηματοοικονομικές Απαιτήσεις*) και στο **Κυκλοφορούν Ενεργητικό** (*Αποθέματα, Βραχυπρόθεσμες Απαιτήσεις, Χρεόγραφα και Διαθέσιμα*). Επιπλέον, στο ενεργητικό κατατάσσονται: το οφειλόμενο (μη εισέτι αποπληρωθέν) Μετοχικό Κεφάλαιο, τα Έξοδα Εγκαταστάσεως (ή πολυετούς απόσβεσης) και οι Μεταβατικοί Λογαριασμοί.

ν) Όπως προκύπτει από τη διάταξη της **παρ. 2** του **άρθρου 42^ξ** : «Στο πάγιο ενεργητικό περιλαμβάνεται το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια και με την ίδια περίπου μορφή στην εταιρεία, με στόχο να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της. Επίσης, περιλαμβάνονται οι συμμετοχές και οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, με την έννοια των παρ. 5 και 6 αυτού του άρθρου», ενώ κατά το Ε.Γ.Λ.Σ. (Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο), ως πάγιο

ενεργητικό θεωρείται «το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων, που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια, με την ίδια περίπου μορφή στην οικονομική μονάδα». Επομένως, δεν απαιτείται, κατά το Ε.Γ.Λ.Σ., σκοπός χρησιμοποίησεως των προαναφερόμενων περιουσιακών στοιχείων για την επίτευξη του εταιρικού αντικειμένου, αλλά αρκεί ο προορισμός τους. Μάλιστα, κατά την κρατούσα άποψη, ο χαρακτηρισμός αγαθού ως παγίου, είναι έννοια οικονομική και όχι νομική, καθώς εξαρτάται από τον προορισμό του και όχι από την φύση του, ενώ η κατάταξη ενός πράγματος ή δικαιώματος στα πάγια στοιχεία του ενεργητικού, δεν στερεί την ανώνυμη εταιρεία από την εξουσία διαθέσεώς του. Σε αντίθεση με το «πάγιο ενεργητικό», που προορίζεται για διαρκή εκμετάλλευση, το «κυκλοφορούν ενεργητικό» περιλαμβάνει κάθε πραγματικό περιουσιακό στοιχείο το οποίο δεν είναι πάγιο. Αποτελεί δηλαδή, το κεφάλαιο κίνησης της εταιρείας (χρηματικό και μη), με το οποίο διεξάγει τις εργασίες της. Σ' αυτό εντάσσονται τα αποθέματα, οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα χρεόγραφα (μετοχές, ομολογίες, λοιπά χρεόγραφα, ίδιες μετοχές) και τα διαθέσιμα. Τα χρεόγραφα και τα διαθέσιμα καταδεικνύουν την ρευστότητα της εταιρείας, δηλαδή την ικανότητά της να ανταποκρίνεται άμεσα στις χρηματικές της υποχρεώσεις, γεγονός που έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα, δεδομένου ότι η δυνατότητα ρευστοποίησης των λοιπών περιουσιακών στοιχείων, ανεξάρτητα από την εννοιολογική τους κατάταξη στο κυκλοφορούν ενεργητικό και στο κεφάλαιο κίνησης, δεν ταυτίζεται πάντοτε χρονικά με τις χρηματοοικονομικές ανάγκες της εταιρείας (ό.π. Ευαγγ. Περάκη «Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας – Κατ' άρθρο ερμηνεία», υπό άρθρο 42^ε σελ. 1660- 1668).

vi) Εξάλλου, ο «**Ισολογισμός**» πρέπει να απεικονίζει την αληθινή οικονομική κατάσταση της ανώνυμης εταιρείας, ενόψει της αρχής της «**πραγματικής εικόνας**», που απορρέει κυρίως από το **άρθρο 42^α παρ. 2** του **κ.ν. 2190/1920** και διέπει την σύνταξη όλων εν γένει των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων ή ετήσιων λογαριασμών της ανώνυμης εταιρείας. Ειδικότερη εκδήλωση της αρχής αυτής, είναι η κατά νόμον αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας (ενεργητικού και παθητικού), η οποία πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες αποτίμησης που διατυπώνονται στο **άρθρο**

43 του νόμου αυτού, λαμβανομένων υπόψη και των γενικών αρχών που διατυπώνονται στην παρ. 1 του ιδίου άρθρου, μεταξύ των οποίων είναι και η αρχή της συντηρητικότητας (άρθρο 43 περ. γ). Παρέκκλιση από τις αρχές αυτές, επιτρέπεται μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Κάθε τέτοια παρέκκλιση, κατά τη ρητή διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 43, πρέπει να αναφέρεται στο «Προσάρτημα» κατάλληλα αιτιολογημένη, όπου παρατίθενται οι επιδράσεις της στην περιουσιακή διάρθρωση, την χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα χρήσης της εταιρείας. Ειδικότερα, με βάση την **αρχή της συντηρητικότητας**, που συναρτάται άμεσα με την **αρχή της αλήθειας**, η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων ή ετήσιων λογαριασμών, επομένως και του Ισολογισμού, πρέπει να διέπεται από πνεύμα σύνεσης και σωφροσύνης, χωρίς υπέρμετρη αισιοδοξία, ώστε να εμφανίζονται ρεαλιστικές. Από τις μεθόδους αποτίμησης θα πρέπει να επιλέγεται η πιο συντηρητική, δηλαδή εκείνη που εμφανίζει το μικρότερο κέρδος και τη μεγαλύτερη ζημία. Εκδήλωση της αρχής αυτής, αποτελεί η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων με βάση το ιστορικό κόστος ή το κόστος παραγωγής, μειωμένο μόνον με τις τυχόν αποσβέσεις (**ό.π. άρθρο 43 παρ. 1**). Συγκεκριμένα, η αποτίμηση των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων γίνεται με βάση την αρχή της τιμής κτήσης (ιστορικό κόστος) ή του κόστους ιδιοκατασκευής τους, προσαυξημένου με τις δαπάνες προσθηκών και βελτιώσεων και μειωμένου με τις κατά νόμον αποσβέσεις (**άρθρο 43 παρ. 5 περ. α**). Αναπροσαρμογή της αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων του πάγιου ενεργητικού απαγορεύεται, εκτός αν γίνεται σε εφαρμογή ειδικού νόμου (άρθρο 43 παρ. 9). Οι συμμετοχές και τα χρεόγραφα, καθώς και τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων κ.λ.π. αποτιμώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης και της τρέχουσας τιμής (**άρθρο 43 παρ. 6^ο**). Ειδικότερα, για τους εισηγμένους στο Χρηματιστήριο τίτλους (μετοχές, ομολογίες κ.λ.π.), ως **τρέχουσα τιμή** για την εφαρμογή του νόμου αυτού, θεωρείται ο μέσος όρος της χρηματιστηριακής τιμής τους κατά τον τελευταίο μήνα της χρήσεως. Για τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, ο μέσος όρος της καθαρής τιμής τους κατά τον τελευταίο μήνα της χρήσεως, ενώ ως **τρέχουσα τιμή** για: **α)** τις μετοχές ανωνύμων εταιρειών που δεν είναι εισηγμένες στο

Χρηματιστήριο, **β)** τις συμμετοχές σε άλλες πλην α.ε. επιχειρήσεις και, **γ)** τους τίτλους με χαρακτήρα ακινητοποιήσεων των άλλων αυτών επιχειρήσεων που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του **κ.ν. 2190/1920**, θεωρείται η εσωτερική λογιστική αξία των μετοχών, ή των συμμετοχών ή των τίτλων των επιχειρήσεων αυτών, όπως προκύπτει από τον κατά νόμον συνταχθέντα ισολογισμό τους (**άρθρο 43 παρ. 6 περ. β**). Τα λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων και των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αποτιμώνται είτε στην **εύλογη αξία** τους, είτε στην χαμηλότερη αξία μεταξύ της αξίας κτήσεως και της εύλογης αξίας, όπως αυτή ορίζεται στην **παρ. 4 του άρθρου 43γ**, το οποίο συμπληρώνει τους κανόνες αποτίμησης του **άρθρου 43**. Σύμφωνα με την **παρ. 4 του άρθρου 43γ, εύλογη αξία** είναι η τρέχουσα αξία για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία υφίσταται αξιόπιστη αγορά (π.χ. χρηματιστήριο), ελλείψει δε αξιόπιστης αγοράς, η αξία που προκύπτει από την χρησιμοποίηση γενικής αποδοχής υποδειγμάτων και τεχνικών αποτίμησης που διασφαλίζουν μια λογική προσέγγιση της τρέχουσας αξίας. Επισημαίνεται ότι, για την εφαρμογή του άρθρου αυτού, ο όρος **χρηματοοικονομικά μέσα** αποτελεί έννοια γένους και περιλαμβάνει όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα παράγωγα και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, όπως και κάθε άλλη συναλλαγή τα χαρακτηριστικά της οποίας εμπίπτουν στους ορισμούς που δίδονται από τους Καν(ΕΕ)2237/2004 και Καν(ΕΕ)2086/2004, που παραπέμπουν στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (**άρθρο 43γ παρ. 2**). Κατά τη ρητή διάταξη της **παρ. 7** του ιδίου άρθρου, η αρχική καταχώριση των χρηματοοικονομικών μέσων στα βιβλία της εταιρείας γίνεται στην τιμή κτήσης σύμφωνα με την **περ. γ' της παρ. 6 του άρθρου 43**. Για την μεταγενέστερη όμως αποτίμησή τους, εισάγεται η αρχή της εύλογης αξίας, πλην όμως, κατ' εφαρμογή της αρχής της συντηρητικότητας, παρέχεται η ευχέρεια αποτίμησης στην τιμή κτήσης, μόνον εφόσον είναι κατώτερη της εύλογης αξίας. Τέλος, η μέθοδος αποτίμησης που επιλέγεται από την επιχείρηση πρέπει να εφαρμόζεται για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα και να ακολουθείται πάγια, επιταγή άλλωστε που

ισχύει για όλες τις εφαρμοζόμενες λογιστικές μεθόδους (**άρθρο 43γ παρ. 1 Τελ. εδάφιο**).

11. Με βάση την προηγηθείσα ανάλυση, ως προς τα ζητήματα που τίθενται στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος, διατυπώθηκαν δύο γνώμες:

A. Σύμφωνα με την γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίστηκε από τον Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ. Ιωάννη Σακελλαρίου και τους Νομικούς Συμβούλους Μιχαήλ Απέσσο, Ηλία Ψώνη και Ιωάννα Καραγιαννοπούλου (ψήφοι τέσσερις - 4), προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Χρυσούλα Τσιαβού, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη άνευ ψήφου), η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας με καταβολή είδους στους μετόχους της, αν και δεν προβλέπεται ρητά στον θεσμικό νόμο των ανωνύμων εταιρειών (κ.ν. 2190/1920), είναι δυνατόν να επιλεγεί υπό προϋποθέσεις, από το αρμόδιο εταιρικό όργανο με γνώμονα προεχόντως το συμφέρον των πιστωτών της εταιρείας και δευτερευόντως των μετόχων της, αφού συνεκτιμηθούν οι ειδικότερες συνθήκες ρευστότητας της εταιρείας, δηλαδή εάν ενδείκνυται η απόδοση περιουσιακών στοιχείων του «*πάγιου ενεργητικού*» που προορίζονται για διαρκή εκμετάλλευση, ή του «*κυκλοφορούντος ενεργητικού*» που χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των εργασιών της εταιρείας και την ικανοποίηση των χρηματικών της υποχρεώσεων. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει πάντοτε, προς μεγαλύτερη διασφάλιση των συμφερόντων των πιστωτών της εταιρείας, να διενεργείται προηγούμενη εξακρίβωση της αξίας των επιστρεφόμενων στους μετόχους περιουσιακών στοιχείων του αποδεδειγμένου ενεργητικού, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας αποτίμησης που προβλέπεται στο **άρθρο 9** του **κ.ν. 2190/1920** για τις εισφορές είδους κατά την ίδρυση ή την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας, είτε από την Επιτροπή της **παρ. 1**, είτε από τα πρόσωπα της **παρ. 4** του άρθρου αυτού, ώστε να είναι χρονικά επίκαιρη, αφενός διότι η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ετήσιους λογαριασμούς), και ειδικότερα στον Ισολογισμό της ανώνυμης εταιρείας, αποδίδει την αξία των περιουσιακών αυτών στοιχείων κατά το κλείσιμο της συγκεκριμένης εταιρικής χρήσης, και επομένως είναι ενδεχόμενο να διαφέρει κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της

μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, ενώ αφετέρου, υφίσταται πάντοτε ο κίνδυνος εμφάνισης μικρότερης αξίας της πραγματικής, λόγω της αρχής της συντηρητικότητας που εφαρμόζεται υποχρεωτικά κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, και η οποία οδηγεί μοιραία σε υποτίμηση κυρίως, των πάγιων περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού της εταιρείας, με επακόλουθη συνέπεια, μια μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με απόδοση **«εν τοις πράγμασι»** πάγιων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, χωρίς προηγούμενη αποτίμησή τους με διαδικασία ανάλογη εκείνης του **άρθρου 9**, να συνιστά ενδεχομένως ανεπίτρεπτη διανομή στους μετόχους της αφανών αποθεματικών που δεν απεικονίζονται λογιστικά στον ισολογισμό, προς βλάβη των συμφερόντων των δανειστών της. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, απαιτείται προηγούμενη αποτίμηση και στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με απόδοση κινητών αξιών και λοιπών μέσων χρηματαγοράς, με την ευρεία έννοια του όρου, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας αποτίμησης του **άρθρου 9**, ώστε να είναι χρονικά επίκαιρη η εξακρίβωση της αξίας τους, μη αρκούσης εν προκειμένω της αποτίμησής τους στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, λόγω της αρχής της συντηρητικότητας που εφαρμόζεται, κατά τα προαναφερόμενα, και στους κανόνες αποτίμησης των περιουσιακών αυτών στοιχείων, βάσει των **άρθρων 43** και **43γ** του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να αποκλεισθεί η ανάλογη εφαρμογή του **άρθρου 9^ο** (*δυνατότητα μη αποτίμησης*), αφενός, διότι η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων του άρθρου αυτού, δεν ενέχει πάντοτε το στοιχείο της επικαιροποίησης, ενώ αφετέρου, εξαρτάται από την ρευστότητα των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν. Άλλωστε, και οι τελευταίες αυτές διατάξεις, προβλέπουν ρητά την υποχρέωση προσφυγής στη διαδικασία του **άρθρου 9**, όταν συντρέξουν νέες περιστάσεις που επιβάλλουν την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών αυτών στοιχείων κατά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Είναι αυτονόητο ότι, σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, η απόδοση στους μετόχους περιουσιακών στοιχείων του αποδεδμευόμενου με την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου

ενεργητικού της ανώνυμης εταιρείας, θα γίνει αφού ικανοποιηθούν οι προϋφιστάμενοι δανειστές, σύμφωνα με τις προδιαληφθείσες διατάξεις του **άρθρου 4 παρ. 4** του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών, επί ποινή ακυρότητας των καταβολών που έγιναν στους μετόχους, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Β. Σύμφωνα με την γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τους Νομικούς Συμβούλους Χριστόδουλο Μπότσιο και Παναγιώτη Σπανό (ψήφοι δύο -2), και η οποία συνάδει με την κρατούσα στην θεωρία άποψη περί αυστηρής ερμηνείας των διατάξεων του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, προσομοιάζουσα με μερική εκκαθάριση της ανώνυμης εταιρείας, πρέπει να γίνεται με καταβολή μετρητών στους μετόχους της, αφού προηγηθεί η ικανοποίηση των προϋφιστάμενων δανειστών της, όπως επιτάσσουν οι προεκτεθείσες διατάξεις της **παρ. 4** του **άρθρου 4** του ίδιου νόμου. Υπέρ της άποψης αυτής, συνηγορεί και το γεγονός ότι, εάν ο κοινός νομοθέτης ήθελε η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου να γίνεται και με καταβολή είδους στους μετόχους, θα το είχε προβλέψει ρητά στις επιμέρους διατάξεις του ως άνω θεσμικού νόμου, όπως συμβαίνει με την εισφορά είδους κατά την ίδρυση και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας. Πολλώ δε μάλλον, που η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου υπόκειται σε αυστηρούς κανόνες ρύθμισης, λόγω της θεμελιώδους σημασίας του στην λειτουργία της ανώνυμης εταιρείας και την φερεγγυότητά της έναντι των πιστωτών της, γεγονός που αποκλείει, κατ' αρχήν, την ύπαρξη ακούσιου νομοθετικού κενού, χρήζοντος συμπλήρωσης με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου.

IV. Συμπέρασμα

Κατ' ακολουθία των προαναφερομένων, επί των ζητημάτων που τίθενται στο υπόψη ερώτημα, το Γ' Τμήμα του Ν.Σ.Κ. γνωμοδοτεί ότι:

Α) Επί του πρώτου σκέλους του ερωτήματος, αρμόζει ομόφωνα θετική απάντηση, ότι δηλαδή, μπορούσε η έκτακτη και αυτόκλητη καθολική γενική συνέλευση των μετόχων της ενδιαφέρουσας εν προκειμένω ανώνυμης εταιρείας να αποφασίσει με «ομόφωνη» απόφασή της την μείωση του

μετοχικού της κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών που ανήκαν σε ορισμένους μόνον από τους μετόχους της (*ανομοιόμορφη μείωση*). Επιπλέον, νομίμως συγκλήθηκε η γενική συνέλευση της εν λόγω εταιρείας, μολονότι δεν προηγήθηκε έγγραφη πρόσκληση των μετόχων της και δημοσίευση αυτής, εφόσον παρίσταντο και αντιπροσωπεύονταν σ' αυτήν μέτοχοι που εκπροσωπούσαν το σύνολο του μετοχικού της κεφαλαίου (*καθολική γενική συνέλευση*) και κανείς μέτοχος δεν αντιτάχθηκε στην πραγματοποίησή της και στη λήψη απόφασης επί του ζητήματος της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου (*επιχείρημα από το άρθρο 26 παρ. 3 κ.ν. 2190/1920*). Άλλωστε, σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία άποψη, για τις καθολικές γενικές συνελεύσεις δεν απαιτείται προηγούμενη δημοσίευση της πρόσκλησης. Περαιτέρω, επί του ζητήματος εάν η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μπορούσε να επέλθει και με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των **άρθρων 29 παρ. 3** και **31 παρ. 2** του **κ.ν. 2190/1920**, αρμόζει κατ' αρχήν θετική απάντηση, εφόσον, όπως προεκτέθηκε, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της εξαιρετικής (ή καταστατικής) Γενικής Συνέλευσης (**άρθρο 34 παρ. 1 εδ. α'**), η οποία αποφασίζει κατά κανόνα, με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις. Πλην όμως, κατά την υποστηριζόμενη από την θεωρία ως ορθότερη άποψη, στην περίπτωση της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου με ακύρωση των μετοχών ορισμένων μόνον μετόχων (*ανομοιόμορφη μείωση*), ως εν προκειμένω, απαιτείται ομόφωνη απόφαση της γενικής συνέλευσης της ανώνυμης εταιρείας.

Β) Επί του δευτέρου σκέλους του ερωτήματος, αρμόζει κατά πλειοψηφία (ψήφοι τέσσερις, έναντι δύο) η απάντηση ότι, η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας με καταβολή είδους στους μετόχους της, αν και δεν προβλέπεται ρητά στον θεσμικό νόμο των ανωνύμων εταιρειών (κ.ν. 2190/1920), είναι δυνατόν να επιλεγεί, υπό προϋποθέσεις, από το αρμόδιο εταιρικό όργανο με γνώμονα προεχόντως το συμφέρον των πιστωτών της εταιρείας και δευτερευόντως των μετόχων της, αφού συνεκτιμηθούν οι ειδικότερες συνθήκες ρευστότητας της εταιρείας, δηλαδή εάν ενδείκνυται η απόδοση περιουσιακών στοιχείων του «*πάγιου ενεργητικού*» που προορίζονται

για διαρκή εκμετάλλευση, ή του «*κυκλοφορούντος ενεργητικού*» που χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των εργασιών της εταιρείας και την ικανοποίηση των χρηματικών της υποχρεώσεων. Στην περίπτωση όμως αυτή, θα πρέπει πάντοτε, προς μεγαλύτερη διασφάλιση των συμφερόντων των πιστωτών της εταιρείας, να διενεργείται προηγούμενη εξακρίβωση της αξίας των επιστρεφόμενων στους μετόχους περιουσιακών στοιχείων του αποδεσμευόμενου ενεργητικού, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας αποτίμησης που προβλέπεται στο **άρθρο 9** του **κ.ν. 2190/1920** για τις εισφορές είδους κατά την ίδρυση ή την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας, είτε από την Επιτροπή της **παρ. 1**, είτε από τα πρόσωπα της **παρ. 4** του άρθρου αυτού, ώστε να είναι χρονικά επίκαιρη, αφενός διότι η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (ετήσιους λογαριασμούς), και ειδικότερα στον Ισολογισμό της ανώνυμης εταιρείας, αποδίδει την αξία των περιουσιακών αυτών στοιχείων κατά το κλείσιμο της συγκεκριμένης εταιρικής χρήσης, και επομένως είναι ενδεχόμενο να διαφέρει κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας, ενώ αφετέρου, υφίσταται πάντοτε ο κίνδυνος εμφάνισης μικρότερης αξίας της πραγματικής, λόγω της αρχής της συντηρητικότητας που εφαρμόζεται υποχρεωτικά κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, και η οποία οδηγεί μοιραία σε υποτίμηση κυρίως, των πάγιων περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού της εταιρείας, με επακόλουθη συνέπεια, μια μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με απόδοση «*εν τοις πράγμασι*» πάγιων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, χωρίς προηγούμενη αποτίμησή τους με διαδικασία ανάλογη εκείνης του **άρθρου 9**, να συνιστά ενδεχομένως ανεπίτρεπτη διανομή στους μετόχους της αφανών αποθεματικών, που δεν απεικονίζονται λογιστικά στον ισολογισμό, προς βλάβη των συμφερόντων των δανειστών της. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, απαιτείται προηγούμενη αποτίμηση και στη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με απόδοση κινητών αξιών και λοιπών μέσων χρηματαγοράς, με την ευρεία έννοια του όρου, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας αποτίμησης του **άρθρου 9**, ώστε να είναι χρονικά επίκαιρη η εξακρίβωση της

αξίας τους, μη αρκούσης εν προκειμένω της αποτίμησής τους στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, λόγω της αρχής της συντηρητικότητας που εφαρμόζεται, κατά τα προαναφερόμενα, και στους κανόνες αποτίμησης των περιουσιακών αυτών στοιχείων, βάσει των **άρθρων 43 και 43γ** του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να αποκλεισθεί η ανάλογη εφαρμογή του **άρθρου 9'** (*δυνατότητα μη αποτίμησης*), αφενός, διότι η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων του άρθρου αυτού, δεν ενέχει πάντοτε το στοιχείο της επικαιροποίησης, ενώ αφετέρου, εξαρτάται από την ρευστότητα των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν. Άλλωστε, και οι τελευταίες αυτές διατάξεις, προβλέπουν ρητά την υποχρέωση προσφυγής στη διαδικασία του **άρθρου 9**, όταν συντρέξουν νέες περιστάσεις που επιβάλλουν την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών αυτών στοιχείων κατά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Είναι αυτονόητο ότι, σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, η απόδοση στους μετόχους περιουσιακών στοιχείων του αποδεδειγμένου με την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ενεργητικού της ανώνυμης εταιρείας, θα γίνει αφού ικανοποιηθούν οι προϋφιστάμενοι δανειστές, σύμφωνα με τις διατάξεις του **άρθρου 4 παρ. 4** του θεσμικού νόμου των ανωνύμων εταιρειών, επί ποινή ακυρότητας των καταβολών που έγιναν στους μετόχους, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 28-3-2012

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος

Ν.Σ.Κ.

Ιωάννης Σακελλαρίου

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Χρυσούλα Τσιαβού

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

